

Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU2

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 7, som uppgår till ca 44,5 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden och om att upphäva vissa riksdagsbindningar när det gäller politiken för global utveckling. Därmed avstyrker utskottet de alternativa förslag om dessa frågor som förts fram i motioner.

Ett övrigt motionsförslag avstyrks med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns två reservationer (S, V, C, MP) och fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Tolv yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Utskottets överväganden.....	7
Mål för utgiftsområdet.....	7
Upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling	7
Propositionen	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 7	10
Propositionen	10
Statens budget inom utgiftsområde 7	12
Utskottets ställningstagande.....	15
Bistånd enligt OECD-Dacs regelverk.....	19
Reservationer	21
1. Upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling, punkt 1 (S, V, MP).....	21
2. Bistånd enligt OECD-Dacs regelverk, punkt 3 (S, V, C, MP).....	22
Särskilda yttranden	23
1. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (S).....	23
2. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (V)	24
3. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (C)	25
4. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (MP)	25
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	27
Propositionen	27
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	27
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	30
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 7 punkt 1 och avslår motion

2024/25:3106 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 1 (S, V, MP)

2. Statens budget inom utgiftsområde 7

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 7 enligt regeringens och Riksrevisionens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 7 punkterna 5 och 7 samt avslår motionerna

2024/25:919 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:1627 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:1802 av Annika Strandhäll (S) yrkande 1,

2024/25:1915 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:2158 av Anna Lasses m.fl. (C),

2024/25:2625 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 8,

2024/25:3049 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP),

2024/25:3106 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 1 och 17 samt

2024/25:3168 av Anna Lasses m.fl. (C) yrkande 1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2025 ställa ut statliga garantier för biståndsverksamhet som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 30 000 000 000 kronor.

2. under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om kapitaltillskott till Swedfund International AB på högst 1 200 000 000 kronor varav högst 500 000 000 kronor för investeringar i Ukraina.

3. under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om kapitaltillskott till Swedfund International AB på högst 600 000 000 kronor för ökade klimatinvesteringar.

4. under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 7 punkterna 2–4 och 6.

3. Bistånd enligt OECD-Dacs regelverk

Riksdagen avslår motion

2024/25:3168 av Anna Lasses m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 2 (S, V, C, MP)

Stockholm den 5 december 2024

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S)*, Alexandra Völker (S)*, Yasmine Eriksson (SD), Olle Thorell (S)*, Linnéa Wickman (S)*, Joar Forssell (L), Tomas Eneroth (S)*, Ann-Sofie Alm (M), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP)*, Stefan Olsson (M), Lotta Johnsson Fornarve (V)*, Anna Lasses (C)*, Yusuf Aydin (KD), Jörgen Berglund (M) och Fredrik Saweståhl (M).

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Under beredningen av ärendet har statssekreterare Diana Janse från Utrikesdepartementet lämnat information om budgeten. Vidare har Sidas generaldirektör Jakob Granit informerat utskottet om myndighetens arbete. Riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg har informerat utskottet om Riksrevisionens utvecklingssamarbete.

Utskottet besökte under riksmötet 2022/23 Swedfund, Riksrevisionen och Sida. Utskottet besökte under hösten 2023 Bryssel och fick då information om EU:s utvecklingssamarbete och stödet till Ukraina. Under våren 2023 besökte en delegation från utskottet Ukraina och diskuterade då bl.a. de svenska stödinsatserna. En delegation från utskottet besökte New York hösten 2024, bl.a. för samtal om FN:s biståndsverksamhet och humanitära insatser.

I april 2024 anordnade utskottet ett öppet sammanträde med anledning av regeringens beslut om en reformagenda för biståndet kallad Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt. Vid utfrågningen deltog dåvarande bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell samt företrädare för myndigheter, internationella organisationer och det svenska civilsamhället.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2025 för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd till 44 499 844 000 kronor (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). I detta betänkande föreslår utrikesutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 7 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målet för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 7. Slutligen behandlas ett motionsyrkande om bistånd enligt OECD-Dacs regelverk.

Utskottets överväganden

Mål för utgiftsområdet

Propositionen

Regeringen konstaterar att det riksdagsbundna målet för utgiftsområde 7 är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1 utg.omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75).

Utskottets bedömning

Utskottet instämmer med regeringen i att målet för utgiftsområde 7 även fortsättningsvis bör vara att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling och avslår motionen. Utskottet hänvisar till arbetet med Agenda 2030.

Jämför reservation 1 (S, V, MP).

Propositionen

Sveriges politik för global utveckling (PGU) beslutades 2003 genom riksdagens beslut om propositionen Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2002/03:UU3, rskr. 2003/04:112). Riksdagen har därefter beslutat om propositionen Sveriges genomförande av Agenda 2030 och därmed godkänt regeringens förslag om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). Som skäl för förslaget anfördes bl.a. att målsättningarna för PGU överensstämmer i stort med Agenda 2030 och att det finns goda skäl att målet för PGU inkluderas i det mål som föreslås i propositionen. Genom det mål som föreslogs i propositionen skapades ett gemensamt mål för Agenda 2030 och för den samstämmighetspolitik som förts inom ramen för det riksdagsbundna målet för PGU. Regeringen tydliggjorde vidare att övriga delar av PGU fortsatt gäller och att detta framför allt gäller de delar som omfattar mål och inriktning för utvecklingssamarbetet (prop. 2019/20:188 s. 15).

Förutsättningarna för arbetet med att genomföra den PGU som beslutades 2003 har således ändrats. De millenniemål som låg till grund för politiken har också ersatts av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Enligt regeringen inkluderas numera de mål, perspektiv och riktlinjer för PGU som riksdagen tidigare har godkänt i 2003 års proposition (prop. 2002/03:122 avsnitt 1 punkterna 1 och 2) i allt väsentligt i det mål som riksdagen har godkänt för Agenda 2030. Regeringens arbete med PGU bedrivs således numera huvudsakligen inom ramen för genomförandet av Agenda 2030. Regeringens arbete med att utveckla den samstämmighetspolitik som förts inom ramen för PGU tar vidare sin utgångspunkt såväl i Agenda 2030 som i den reformagenda för biståndet som regeringen beslutade om den 14 december 2023 och som anger den nya inriktningen för svenskt bistånd (Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt, UD2023/17726). När det gäller övriga delar av PGU, däribland mål och riktlinjer för det internationella utvecklingssamarbetet, som riksdagen godkänt i 2003 års proposition (prop. 2002/03:122 avsnitt 1 punkterna 3–7) bedrivs det arbetet i dag inom ramen för det riksdagsbeslutade målet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Den resultatredovisning till riksdagen som tidigare gjorts för PGU har ersatts av redovisningen av Agenda 2030 (se prop. 2019/20:188 avsnitt 6).

Mot denna bakgrund och för att skapa en tydlig och effektiv styrning av regeringens politik föreslår regeringen att riksdagens tidigare ställningstaganden i frågor om PGU från 2003 (prop. 2002/03:122) inte längre ska gälla.

Motionen

Socialdemokraterna föreslår i kommittémotion 2024/25:3106 av Morgan Johansson m.fl. yrkande 18 att politiken för global utveckling (PGU) ska fortsätta att gälla som styrdokument för utvecklingssamarbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ett syfte med PGU var att bidra till FN:s millennieutvecklingsmål. Dessa mål efterträddes 2015 av Agenda 2030 i vilken de globala agendorna för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling har integrerats. Till skillnad från millennieutvecklingsmålen är Agenda 2030 universell. Varje stats åtagande att genomföra agendan gäller inte bara globalt utan även nationellt.

Riksdagen beslutade i december 2020 om Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). I sitt yttrande till finansutskottet med anledning av propositionen (yttr. 2020/21:UU2y) gjorde utskottet bedömningen att det mål som regeringen föreslagit tydliggör och förankrar det svenska genomförandet av Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Det föreslagna målet främjar och synliggör även vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt. Utskottet gjorde även bedömningen att

det föreslagna målet är en naturlig utveckling av PGU. Utskottet föreslog därför att finansutskottet skulle tillstyrka propositionen. Utrikesutskottet övervägde i sitt yttrande vidare om kammaren vid ett godkännande av det nya målet borde tydliggöra att övriga gällande mål för PGU samtidigt ska upphöra att gälla. Utskottet ville dock avvakta erfarenheterna från regeringens uppföljning av det nya målet för genomförandet av Agenda 2030, i vilken regeringen avsåg att integrera resultatredovisningen för PGU.

I sitt yttrande anförde utskottet också att den redovisning som den dåvarande regeringen förordade i propositionen, dvs. genom en bilaga till budgetpropositionen en gång per valperiod, inte är tillräcklig för att riksdagen ska kunna följa genomförandet och säkra måluppfyllelsen i alla delar av arbetet med Agenda 2030. Utskottet föreslog därför att regeringen skulle lämna en redovisning av detta i en skrivelse till riksdagen vartannat år. Finansutskottet instämde i utskottets bedömning och föreslog att riksdagen skulle rikta ett tillkännagivande till regeringen med anledning av förslaget. Riksdagen beslutade i enlighet med finansutskottets förslag. Regeringen har därefter lämnat skrivelse om genomförandet (skr. 2021/22:247, bet. 2022/23:FiU7). Utrikesutskottet yttrade sig över skrivelsen (yttr. 2022/23:JU1y).

Den dåvarande regeringen tillsatte även en särskild utredare med uppdrag att fungera som nationell samordnare och stödja regeringen i arbetet med Agenda 2030. Den nationella samordnaren slutredovisade sitt uppdrag i mars 2024 (KN2024/00828).

Utskottet vill i sammanhanget påminna om sitt ställningstagande i samband med beslutet om det nuvarande målet för utgiftsområde 7 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75). Utskottet framförde då att målet ska ge uttryck för att biståndet ska bidra till fattigdomsminskning och utveckling genom att främja samhällssystem utan förtryck och fattiga människors förutsättningar att med egna resurser förbättra sina livsvillkor. Utskottet konstaterade att förståelsen för att fattigdom också inkluderar brist på möjligheter och trygghet har satt fokus på respekten för mänskliga rättigheter som en utgångspunkt för ett lands utveckling. Mot den bakgrunden underströk utskottet vikten av att utgå från människans förutsättningar och behov när det gäller alla dimensioner av fattigdom. Goda levnadsvillkor innefattar ett hållbart demokratiskt samhälle med respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Mot bakgrund av vad som här anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstaganden när det gäller politiken för global utveckling från 2003 inte längre ska gälla. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att detta underlättar att skapa en tydlig och effektiv styrning av verksamheten inom utgiftsområde 7. Motion 2024/25:3106 yrkande 18 avstyrks.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 7

Propositionen

Riksdagen har beslutat om målet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Målet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1 utg. omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75). Regeringen konstaterar att verksamheten inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ofta genomförs i föränderliga och komplexa sammanhang som präglas av konflikt eller andra svårigheter. Detta kräver ett flexibelt genomförande och komplicerar samtidigt resultatbedömningen. Trots de betydande globala utmaningarna, och behoven av omprioritering, är regeringens bedömning att Sveriges bilaterala och multilaterala bistånd samt EU-biståndet har bidragit till måluppfyllelse, baserat på de mål och prioriteringar som styrde verksamheten vid ingången av 2023 och de resultat som har uppnåtts.

Samtidigt visar resultaten att det fortfarande finns behov av justering och omprioritering av insatser för att öka träffsäkerheten och ändamålsenligheten i relation till målen. Det finns därför goda skäl att fortsätta omställningen av det svenska biståndet med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att det sedan flera år pågår en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Utskottet anser att det är viktigt att utvecklingen av den ekonomiska styrningen fortsätter.

Utskottet konstaterar att resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen. Regeringens redovisning och bedömning av de resultat som uppnåtts ska ha en klar och tydlig struktur, eftersom detta bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

En utgångspunkt för utskottets genomgång av regeringens resultatredovisning är att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, insatser, resultat och regeringens anslagsförslag.

Utskottet konstaterar att regeringen den 14 december 2023 beslutade om en reformagenda för biståndet som anger den nya inriktningen för svenskt bistånd (Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt, UD2023/17726) och att bedömningsgrunderna för resultatuppföljning i budgetpropositionen följer rubriksättningen i den nya politiken.

Redovisningen i budgetpropositionen baseras främst på årsredovisningar från de genomförande myndigheterna och multilaterala organisationerna, på uppföljningar, utvärderingar och analyser av biståndet liksom på studier och utvärderingar från Expertgruppen för biståndsanalys. Utskottet noterar att det i resultatredovisningen finns totalt tolv diagram med treåriga tidsserier kopplade till de åtta tematiska områdena och deras portföljer. Det finns inga

tydliga mål- eller resultatindikatorer att relatera diagrammens innehåll till. Skillnaderna över tid i tidsserierna är relativt små för de flesta tematiska avsnitt. Resultatredovisningen består huvudsakligen av exempel på insatser utan att beröra hur dessa insatser har bidragit till att uppnå mål i en strategi, eller det övergripande målet för biståndet. Av redovisningen framgår inte om de exempel som regeringen tar upp utgör samtliga insatser på området eller om de är de mest framgångsrika.

Utskottet har under hösten behandlat regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport Sveriges internationella bistånd – uppföljning, utvärdering och rapportering (skr. 2024/25:4, bet. 2024/25:UU3). Av skrivelsen framgår bl.a. att regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att resultatredovisningen till riksdagen behöver vidareutvecklas. Regeringen framhåller även att ett arbete nu inletts i syfte att förenkla, förbättra och förtydliga resultatredovisningen. Utskottet välkomnade detta. Utskottet instämde med regeringen i att formatet för resultatrapportering genom budgetpropositionen är utmanande för ett så komplext och brett verksamhetsområde som biståndet. Biståndet spänner över en stor bredd av länder och olika tematiska målområden vars resultat många gånger kan bedömas först efter en längre tid. Sammanhangen är ofta komplexa med flera olika påverkande faktorer. Samtidigt vill utskottet återigen betona att även om verksamheten inom utgiftsområdet är brett och styrs av flera tematiska mål, får det inte stå i vägen för en strävan mot en rättvisande resultatredovisning till riksdagen, i enlighet med budgetlagens krav och riksdagens behov.

När det gäller resultatredovisningen för utgiftsområde 7 gör regeringen en samlad bedömning där den konstaterar att verksamheten som har bedrivits inom utgiftsområdet har bidragit till målet att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utskottet instämmer i denna beskrivning. Utskottet anser också, liksom regeringen, att resultaten samtidigt visar att det fortfarande finns behov av att justera och omprioritera insatser för att öka träffsäkerheten och ändamålsenligheten i relation till målen. Det finns därför goda skäl att fortsätta omställningen av det svenska biståndet med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet.

Statens budget inom utgiftsområde 7

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt regeringens och Riksrevisionens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 7 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

Biståndsbudgeten

Regeringen föreslår att biståndsbudgeten för 2025 ska uppgå till högst 56 miljarder kronor. Utgångspunkten är att svenskt bistånd klassificeras som offentligt utvecklingsbistånd (official development assistance, ODA) i enlighet med den definition som används av biståndskommittén (Dac) vid Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Majoriteten av kostnaderna återfinns under anslag inom detta utgiftsområde. Den föreslagna utgiftsramen för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppgår till 44,5 miljarder kronor 2025.

I utgiftsområde 7 ingår också 5 miljoner kronor som avser förvaltningsutgifter för samarbete inom Östersjöregionen som inte klassificeras som bistånd enligt OECD-Dac. Därtill har regeringen överlämnat en proposition till riksdagen om förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (prop. 2023/24:151). Förslagen, som bl.a. innebär förbättrade villkor för personer från Ukraina, innebär ökade utgifter t.ex. för statliga ersättningar till kommuner och regioner och för etableringsinsatser och etableringsersättning. Kostnaderna klassificeras inte som bistånd enligt OECD-Dacs regelverk bl.a. eftersom de personer som omfattas av förslagen har befunnit sig i mottagningssystemet under en längre period än tolv månader.

Politikens inriktning

Regeringen anför i propositionen att de globala utmaningarna och de ökande behoven ställer nya krav på långsiktighet, transparens och effektivitet i svenskt bistånd. Regeringen genomför därför en grundläggande modernisering av svenskt bistånd med utgångspunkt i reformagendan Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt. Reformagendan anger inriktningen för biståndet under kommande år.

Enligt propositionen är de övergripande prioriteringarna för utgiftsområdet:

- fortsatt fokus på Ukraina och närområdet
- fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, handel och utbildning
- förbättrad hälsa för de allra mest utsatta

- främja frihet och bekämpa förtryck
- utökad och effektiviserat klimatbistånd
- stärka kvinnors och flickors frihet och egenmakt
- stärkta synergier mellan bistånds- och migrationspolitiken
- stärkt humanitärt stöd för att rädda liv och lindra nöd

Avräkningar

Vissa kostnader för Sveriges mottagande av asylsökande och skyddsbehövande från låg- och medelinkomstländer under deras första år i Sverige belastar biståndsbudgeten. OECD-Dacs riktlinjer anger att kostnaderna räknas som bistånd på humanitära grunder och för att spegla ett gemensamt ansvarstagande med låg- och medelinkomstländer, vilka är värdar för de flesta av världens flyktingar. Biståndskostnaderna omfattar kostnader inom utgiftsområdena 8 Migration, 13 Integration och jämställdhet samt 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Kostnader för asylsökande och skyddsbehövande per år ska enligt regeringen inte belasta biståndsbudgeten med mer än 8 procent eller 4,5 miljarder kronor. Totalt beräknas kostnader inom biståndet för asylsökande och skyddsbehövande uppgå till 3 532 miljoner kronor 2025, vilket motsvarar ca 6,3 procent av biståndsbudgeten.

Kostnader för förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd, vilka delfinansieras genom minskning av utgiftsområde 7, men inte klassificeras som bistånd enligt OECD-Dac, uppgår därutöver till 893 miljoner kronor för 2025.

Under 2020 verifierade OECD-Dac, efter att ha granskat alla biståndsgivande länders modeller för kostnader för mottagande av asylsökande och skyddsbehövande, att den svenska beräkningsmodellen var förenlig med regelverket för bistånd. De ytterligare kostnader inom utgiftsområdena 8 och 13 som föreslås ingå i beräkningsmodellen för 2025, jämfört med föregående år, har förmedlats till OECD-Dac.

I biståndsbudgeten ingår även kostnader för det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma internationella bistånd som finansieras genom EU:s reguljära budget. De kostnader inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen om ca 4 182 miljoner kronor som ingår i biståndsbudgeten 2025 utgörs av Sveriges del av de faktiska kostnaderna för biståndet inom den totala EU-budgeten 2023.

Med anledning av stöd till Ukraina via EU:s Ukrainafacilitet för 2024–2027 ingår under 2025 även 1 500 miljoner kronor av EU:s gemensamma bistånd i den svenska biståndsbudgeten. Detta motsvarar Sveriges förväntade bidrag till faciliteten via utgiftsområde 27. Faciliteten kommer att bidra till Ukrainas ekonomiska utveckling och välfärd genom bl.a. budgetstöd, som behövs bl.a. för att finansiera hälsovård, skolor, statliga löner, pensioner och energisektorn.

Utfallet för Ukraina-faciliteten kommer att justeras i den svenska biståndsbudgeten för 2026 då den faktiska skillnaden mellan prognos och utfall 2025 är beräknad.

I budgeten för biståndet ingår också 524 miljoner kronor avseende biståndsrelaterade förvaltningskostnader för utlandsmyndigheter och enheter i Stockholm i enlighet med OECD-Dacs riktlinjer.

Övriga kostnader från andra delar av statens budget som klassificeras som bistånd och ingår i biståndsbudgeten uppgår till totalt 874 miljoner kronor 2025. Dessa kostnader består av flera olika komponenter, bl.a. medel för den internationella biståndsverksamhet som bedrivs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt bidrag till demokratiinsatser i länder som uppfyller OECD-Dacs kriterier för låg- och medelinkomstländer.

Anslag

För budgetåret 2025 föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd när det gäller anslag som står till regeringens disposition (anslagen 1:1–1:4 och 1:6) enligt den tabell som framgår av bilaga 2 till betänkandet (punkt 5 i propositionen). I budgetpropositionen finns även förslag från Riksrevisionen om att riksdagen för budgetåret 2025 anvisar ett anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för Riksrevisionen enligt den tabell som framgår av bilaga 2 till betänkandet (punkt 7 i propositionen).

Bemyndiganden

För att främja en högre grad av förutsägbarhet i biståndsgivningen behöver ekonomiska avtal inom biståndsverksamheten kunna ingås. Nya åtaganden beräknas uppgå till ca 41,1 miljarder kronor. Myndigheter som disponerar bemyndiganden under anslaget 1:1 Biståndsverksamhet är bl.a. Regeringskansliet, Sida, Svenska institutet, Vetenskapsrådet, Nordiska Afrikainstitutet, Folke Bernadotteakademien och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 miljarder kronor 2026–2041 (punkt 6 i propositionen).

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ställa ut statliga garantier för biståndsverksamhet som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 30 miljarder kronor (punkt 2 i propositionen).

Vidare föreslås att regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om kapitaltillskott på högst 1,2 miljarder kronor till Swedfund International AB, varav högst 500 miljoner kronor för investeringar i Ukraina (punkt 3 i propositionen). Därutöver föreslås ytterligare kapitaltillskott till Swedfund AB på 600 miljoner kronor specifikt för ökade klimatinvesteringar (punkt 4 i propositionen).

Motionerna

Vänsterpartiet anför i partimotion 2024/25:1915 av Nooshi Dadgostar m.fl. att biståndet ska vara knutet till bruttonationalinkomsten (BNI) och att enprocentsmålet ska värnas. Partiet föreslår därför en generell ökning av respektive anslag utifrån Konjunkturinstitutets prognos för BNI. Det innebär att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet ökas med 10 096 miljoner kronor, anslaget 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete ökas med 428 miljoner kronor, anslaget 1:3 Nordiska Afrikainstitutet ökas med 4 miljoner kronor, anslaget 1:4 Folke Bernadotteakademien ökas med 51 miljoner kronor, anslaget 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete ökas med 12 miljoner kronor och anslaget 1:6 Utvärdering av internationellt bistånd ökas med 6 miljoner kronor. Partiet anser också att regeringen använder biståndsmedel på ett sätt som strider mot OECD:s regelverk för vad som kan definieras som bistånd.

Socialdemokraterna föreslår i kommittémotion 2024/25:3106 av Morgan Johansson m.fl. yrkande 1 att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet höjs med 1 miljard kronor. Målet är enligt yrkande 17 att stegvis återgå till enprocentsmålet i biståndet. Förslaget att stegvis återgå till enprocentsmålet återkommer i motionerna 2024/25:919 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S), 2024/25:1627 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) och 2024/25:1802 av Annika Strandhäll (S).

Miljöpartiet föreslår i kommittémotion 2024/25:3049 av Janine Alm Ericson m.fl. att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet höjs med 12 469 miljoner kronor och anslaget 1:4 Folke Bernadotteakademien med 40 miljoner kronor. Det innebär att nivån på biståndet återigen motsvarar 1 procent av BNI. Motionärerna avvisar också regeringens förslag till avskrivningar för asylsökande och skyddsbehövande. Förslagen om enprocentsmålet och avskrivningar återkommer i kommittémotion 2024/25:2625 av Janine Alm Ericson m.fl. yrkandena 1 och 8.

Centerpartiet föreslår i kommittémotion 2024/25:2158 en stegvis upptrappning av biståndet så att det åter når 1 procent av BNI 2028. För 2025 föreslås att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet ökas med 1 703 miljoner kronor. I kommittémotion 2024/25:3168 av Anna Lasses m.fl. (C) yrkande 1 anfördes att Sverige bör återgå till enprocentsmålet och stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck med utgångspunkt i mottagarländernas behov.

Utskottets ställningstagande

Biståndsbudgeten och avräkningar

Utskottet noterar att regeringen anger att biståndsbudgeten ska uppgå till 56 miljarder kronor för 2025. För perioden 2026–2028 anges biståndsbudgeten till 53 miljarder kronor.

I biståndsbudgeten ingår kostnader som klassificeras som offentligt utvecklingsbistånd (official development assistance, ODA) i enlighet med den definition som används av OECD-Dac men som utgör kostnader i andra delar av statens budget, s.k. avräkningar. Avräkningarna omfattar framför allt kostnader för mottagande av asylsökande från låg- och medelinkomstländer under deras första år i Sverige, det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras genom EU:s reguljära budget och de delar av utrikesförvaltningens förvaltningskostnader som avser utvecklings-samarbete. Utskottet konstaterar att dessa avräkningar från biståndsbudgeten (tidigare biståndsramen) har gjorts sedan början av 1980-talet. Andelen avräkningar från biståndsbudgeten varierar mellan åren och uppgick 2006 till 9 procent, 2012 till 16 procent, 2017 till 20 procent och 2024 till ca 14 procent.

Regeringen anger i budgetpropositionen att avräkningarna för 2025 beräknas uppgå till totalt ca 10,6 miljarder kronor. Detta innebär att utgiftsramen för utgiftsområde 7 uppgår till 44,5 miljarder kronor, vilket är en minskning med ca 5,5 miljarder kronor jämfört med innevarande år. Som andel av biståndsbudgeten uppgår de totala avräkningarna till ca 18 procent 2025. Därav avser knappt 8 procent asylkostnader, vilket är det tak för dessa avräkningar som regeringen angett. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen ger en utförlig beskrivning av hur avräkningarna för asylkostnader beräknas.

Utskottet har tidigare understrukt vikten av transparens och långsiktighet i avräkningar från biståndsramen (yttr. 2018/19:UU4y). Utskottet instämmer med regeringen i att den nuvarande modellen, med en flerårig budgetram fränkopplad från BNI och ett tak för asylrelaterade avräkningar, ger mer transparens och långsiktighet i biståndet.

Utskottet konstaterar att Sverige fortfarande är en av de mest generösa biståndsgivarna i världen. Enligt OECD-Dacs preliminära statistik för 2023 var det endast fem länder som uppnådde FN:s mål om att avsätta 0,7 procent av BNI för bistånd: Norge (1,09 procent), Luxemburg (0,99 procent), Sverige (0,91 procent), Tyskland 0,79 procent och Danmark (0,74 procent). Genomsnittet bland OECD-länderna var 0,37 procent.

Politikens inriktning

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att biståndet är ett av de viktigaste utrikespolitiska verktygen för att möta de komplexa utmaningar som vi och världen står inför samt driva och värna svenska intressen. Svenskt bistånd ska lyfta fler människor ur fattigdom och förtryck och på sikt skapa välbefinnande. Utvecklingssamarbetet ska i högre grad inriktas mot områden där Sverige kan bidra med tydliga mervärden.

Utskottet ställer sig bakom de övergripande prioriteringar som regeringen anger i propositionen och vill, liksom vid beredningen av förra årets budget för utgiftsområde 7, särskilt understryka vikten av fortsatt stöd till Ukraina.

Utskottet har i betänkande 2023/24:UU8 tagit upp frågor om genomförandet av regeringens reformagenda för biståndet som beslutades i december 2023.

Anslagen

I budgetpropositionen redogör regeringen för sina förslag om tilldelning av medel till respektive anslag, ändamål och motiv till förslagen.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag i fråga om anslaget 1:1 Biståndsverksamhet. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att nivån i biståndsbudgeten är ändamålsenlig för att genomföra regeringens biståndspolitiska prioriteringar och för att fortsätta stödja Ukraina med betydande medel.

Utskottet tillstyrker även förslaget i budgetpropositionen om storleken på anslaget 1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete. Förslaget innebär att anslaget minskar med ca 7,3 miljoner kronor till följd av omräkning för valutakompensation och fastighetskostnader. Anslaget ökas med 14 miljoner kronor till följd av en omläggning av hur Sida arbetar med bistånd som förmedlas genom civilsamhällesorganisationer i enlighet med strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället. Förslaget innebär att fler civilsamhällesorganisationer ska kunna ha direktavtal med Sida vilket kräver utökade handläggningsresurser inom Sida.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag när det gäller anslaget 1:3 Nordiska Afrikainstitutet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till tilldelning av medel till anslaget 1:4 Folke Bernadotteakademin. Utskottet noterar att anslaget minskas med 2,5 miljoner kronor till följd av överföring av Fredsarkivet till Statens försvarshistoriska museer, utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till medelstillelse till anslaget 1:6 Utvärdering av internationellt bistånd, som innebär att stödet till Expertgruppen för biståndsanalys ökas med 900 000 kronor för att stärka utvärderingsverksamheten.

Anslaget 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete får användas för utgifter för Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete. Medlen används inom ramen för målen för svenskt internationellt utvecklingssamarbete och OECD-Dacs definition av bistånd. Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete bidrar till att stärka de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva revision enligt internationella standarder. Huvudinriktningen bör vara långsiktigt institutionellt samarbete. Utvecklingssamarbetet sker framför allt i globala, regionala och bilaterala program i Afrika, Asien, västra Balkan och Östeuropa samt genom multilateralt samarbete. Riksrevisionen kan även ta uppdrag som extern revisor i multilaterala organisationer. Riksrevisionen använder framför

allt egen personal och kompetens i genomförandet av kapacitetsutvecklingsprojekt. Riksrevisionen har sammanställt en resultatrapport om det internationella utvecklingssamarbetet 2019–2022 (dnr 1.2.2-2022-0916), som bygger på externa utvärderingar och Riksrevisionens egna bedömningar. Utskottet konstaterar att rapporten visar att Riksrevisionens verksamhet i allt väsentligt bidrar till syftet. Utskottet tillstyrker förslaget till tilldelning av medel för anslaget 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete.

Bemyndiganden

Myndigheter som disponerar bemyndiganden under anslaget 1:1 Biståndsverksamhet är bl.a. Regeringskansliet, Sida, Svenska institutet, Vetenskapsrådet, Nordiska Afrikainstitutet och Strålsäkerhetsmyndigheten. Utskottet tillstyrker förslaget om att regeringen ska bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 miljarder kronor för perioden 2026–2041 (punkt 6 i propositionen).

Vidare tillstyrker utskottet att regeringen bemyndigas att under 2025 ställa ut statliga garantier för biståndsverksamhet som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 30 miljarder kronor (punkt 2 i propositionen).

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att besluta om kapitaltillskott till Swedfund International AB på högst 1,2 miljarder kronor, varav högst 500 miljoner kronor för investeringar i Ukraina (punkt 3 i propositionen). Utskottet tillstyrker också att regeringen bemyndigas att besluta om ytterligare kapitaltillskott till Swedfund AB på 600 miljoner kronor specifikt för ökade klimatinvesteringar (punkt 4 i propositionen).

Mot bakgrund av vad som här anförts om biståndsbudgeten, avräkningar, anslag och bemyndiganden tillstyrker utskottet regeringens och Riksrevisionens samtliga budgetförslag inom utgiftsområde 7 och avstyrker motionerna 2024/25:919 yrkande 1, 2024/25:1627 yrkande 1, 2024/25:1802 yrkande 1, 2024/25:1915, 2024/25:2158, 2024/25:2625 yrkandena 1 och 8, 2024/25:3049, 2024/25:3106 yrkandena 1 och 17 samt 2024/25:3168 yrkande 1.

Riksrevisionens iakttagelser

Utskottet har som ett led i sitt uppföljningsarbete tagit del av uppgifter om Riksrevisionens iakttagelser om myndigheterna inom utgiftsområdet. Utskottet konstaterar att Riksrevisionen i sin revisionsberättelse om Sidas årsredovisning för 2023 har lämnat ett uttalande med reservation. Grunden för uttalandet med reservation är att Sida redovisat felaktiga belopp i garantiinstrumentets användning i utvecklingssamarbetet i årsredovisningen. Felen avser mobiliserat kapital Etiopien som är för högt redovisat med 42 345 000 kronor, garantivolym Kenya som är för högt redovisat med 188 640 000 kronor och garantivolym för regionalt Asien och Oceanien som är för lågt redovisat med 188 640 000 kronor.

Det framgår av budgetpropositionen att Sida efter att Riksrevisionens lämnat av den modifierade revisionsberättelsen har vidtagit åtgärder i kvalitetshöjande syfte. Exempelvis har befintliga kontroller förstärkts med manuell kvalitetssäkring av garantiinformation i årsredovisningen. Därtill har den systemtekniska hanteringen av redovisning av garantier förstärkts på flera områden för att minska sårbarheten och risken för framtida felaktigheter. Utskottet vill understryka vikten av korrekt redovisning och välkomnar att myndighetens arbetsrutiner och processer har förtydligats i syfte att förhindra liknande incidenter i framtiden.

Bistånd enligt OECD-Dacs regelverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om bistånd enligt OECD-Dacs regelverk.

Jämför reservation 2 (S, V, C, MP).

Propositionen

Regeringen anger i propositionen att utgångspunkten är att svenskt bistånd klassificeras som offentligt utvecklingsbistånd (ODA) i enlighet med den definition som används av OECD-Dac. Regeringen anger dock att kostnader till följd av vissa lagändringar som bl.a. innebär förbättrade villkor för personer från Ukraina inte klassificeras som bistånd enligt OECD-Dacs regelverk men räknas in i biståndsbudgeten.

Regeringen avser att under 2025 införa ett nytt finansieringsinstrument för samhällsnyttiga projekt i länder som enligt OECD-Dac är berättigade att ta emot ODA. Projektens huvudsyfte ska vara att bidra till samhällelig och ekonomisk utveckling och välbefinnande i biståndsmottagarländer och därtill främja svenska intressen, vilket kommer att bidra till höjd standard när det gäller hållbarhet och innovation. Instrumentet innebär att biståndsmedel ska kunna beslutas och betalas ut i kombination med en exportkredit och en exportkreditgaranti.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3168 av Anna Lasses m.fl. (C) yrkande 2 anförs att svenskt bistånd ska följa OECD-Dacs regelverk för hur biståndet kan användas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar som framgår ovan att regeringen föreslår att delar av kostnaderna till följd av riksdagens beslut om förbättrade levnadsvillkor för

utlåningar med tillfälligt skydd (prop. 2023/24:151, bet. 2024/25:SfU5, rskr. 2024/25:10) ska belasta biståndsbudgeten, och att dessa högst får uppgå till 8 procent eller 4,5 miljarder kronor av biståndsbudgeten.

Utskottet noterar också att regeringen avser att under 2025 införa ett nytt finansieringsinstrument för samhällsnyttiga projekt i länder som enligt OECD-Dac är berättigade att ta emot ODA. Projektens huvudsyfte ska vara att bidra till samhällelig och ekonomisk utveckling och välbefinnande i biståndsmottagarländer och därtill främja svenska intressen. Instrumentet innebär att biståndsmedel ska kunna beslutas och betalas ut i kombination med en exportkredit och en exportkreditgaranti. Under 2025 avser regeringen att ingå åtaganden om framtida utbetalningar av biståndsmedel på högst 1 232 miljoner kronor under perioden 2026–2041 för exportaffärer kopplade till finansieringsinstrumentet. Förslaget avser ett pilotprogram som löper under fem år med början 2025.

Som framgår ovan instämmer utskottet med regeringen i att den nuvarande modellen, med en flerårig budgetram fränkopplad från BNI och ett tak för asylrelaterade avräkningar, ger mer transparens och långsiktighet i biståndet. Utskottet anser liksom regeringen att utgångspunkten ska vara att svenskt bistånd klassificeras som ODA i enlighet med den definition som används av OECD-Dac. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis informerar riksdagen om denna utgångspunkt frångås. Motion 2024/25:3168 yrkande 2 avstyrks.

Reservationer

1. Upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling, punkt 1 (S, V, MP)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Jacob Risberg (MP) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag om upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling.

Därmed bifaller riksdagen motion 2024/25:3106 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 18 och avslår proposition 2024/25:1 utgiftsområde 7 punkt 1.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2025 att politiken för global utveckling (PGU) inte längre ska gälla. Det motiveras med att regeringens arbete med PGU numera bedrivs huvudsakligen inom ramen för genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Men problemet, utöver att regeringen vill avskaffa PGU, är att regeringen tidigare i år lade ned Agenda 2030-kansliet och har strukit att myndigheter ska rapportera sitt arbete med Agenda 2030 och skurit ned budgeten för uppföljningen av målen. Det har varit en kontinuerlig neddragning under längre tid och nu finns väldigt lite Agenda 2030-arbete kvar i praktiken.

Regeringen avvecklar en politik som har lagt grunden för Sveriges globala utvecklingsansvar och varit en hörnsten i Sveriges globala engagemang sedan 2003. PGU var ett banbrytande och visionärt steg för att säkerställa att Sveriges politik på alla områden, inte bara biståndet, bidrar till en mer hållbar och rättvis global utveckling. Det här är bara ytterligare ett tecken på att regeringen vänder ryggen åt de globala utmaningarna och avstår från att låta Sverige spela en ledande roll i det arbetet. Att regeringen backar från globalt ansvar är inte bara olyckligt utan undergräver Sveriges trovärdighet och inflytande i det internationella samarbetet. Sverige behöver en utrikes- och biståndspolitik som vågar möta de globala utmaningarna med kraft och ansvar, och vi beklagar djupt att denna regering sviker även på detta område.

2. Bistånd enligt OECD-Dacs regelverk, punkt 3 (S, V, C, MP)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Jacob Risberg (MP), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Anna Lasses (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3168 av Anna Lasses m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Svenskt bistånd ska följa OECD-Dacs regelverk för hur bistånd kan användas. Att använda biståndet som ett sätt att tvinga människor att återvända efter att de nekats asyl är inte i enlighet med OECD-Dac och vi motsätter oss en politik där biståndet används på detta sätt.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (S)

Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S) och Tomas Eneroth (S) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 7 inte får överstiga 44 499 844 000 kronor 2025 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå som vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet och framgår av partimotion 2024/25:3199. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och hänvisar i stället till vår motion 2024/25:3106 om Socialdemokraternas politik inom utgiftsområde 7 samt våra reservationer om PGU och bistånd enligt OECD-Dacs regelverk.

Socialdemokraterna har en lång tradition av att föra en solidarisk och rättvis biståndspolitik, med målet att minska fattigdomen, främja mänskliga rättigheter och skapa en hållbar global utveckling. Vi är stolta över att Sverige historiskt varit en ledande kraft inom internationellt bistånd och en förebild för hur man kombinerar humanitära insatser med långsiktigt utvecklings-samarbete. Vi står fast vid enprocentsmålet – att avsätta 1 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till bistånd – som en princip för vår solidaritet med världen.

Regeringens budget för utgiftsområde 7 innebär dock en tydlig nedmontering av Sveriges biståndspolitik. Med omfattande nedskärningar och förändrade prioriteringar avviker regeringen från Sveriges tradition av internationell solidaritet och långsiktighet. Vi ser med oro på att regeringen frångår enprocentsmålet och därmed reducerar Sveriges kapacitet att bidra till global rättvisa och hållbar utveckling. Detta innebär inte bara en försvagning av biståndets omedelbara effekter utan också ett hot mot Sveriges trovärdighet som internationell partner.

Regeringen väljer dessutom att minska det flexibla kärnstödet till FN och multilaterala organisationer, något som riskerar att försvåra insatser i konflikttrabbade och utsatta områden. Avskaffandet av PGU är ytterligare ett exempel på regeringens avståndstagande från en samordnad och effektiv biståndspolitik. Dessutom ökar avräkningarna från biståndsbudgeten för att finansiera flyktmottagande i Sverige på ett sätt som går emot OECD:s riktlinjer och drar resurser från de mest utsatta.

Vi ser också hur klimatbiståndet drabbas av nedskärningar i en tid när klimatkrisen kräver globala och omfattande insatser. Detta slår särskilt hårt mot länder som redan är utsatta för extremväder och klimatrelaterade katastrofer, vilket förvärrar fattigdom och instabilitet.

Socialdemokraterna menar att biståndet ska vara en investering i global stabilitet och hållbarhet, och vi förkastar regeringens kortsiktiga och inåtvända prioriteringar. Vår vision är ett bistånd som förenar solidaritet, effektivitet och långsiktighet – ett bistånd som fortsätter att göra Sverige till en förebild på den internationella arenan.

Sammantaget bör 1 000 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

2. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 7 inte får överstiga 44 499 844 000 kronor 2025 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet och framgår av partimotion 2024/25:1924. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 7.

Vänsterpartiets förslag till budget för 2025 inom utgiftsområde 7 framgår av partimotion 2024/25:1915. Vi anser att biståndet ska vara knutet till BNI och att enprocentsmålet ska värnas. Vänsterpartiet föreslår därför en generell ökning av respektive anslag utifrån Konjunkturinstitutets prognos för BNI. Det innebär bl.a. att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet ökas med 10 096 miljoner kronor. Att regeringen och Sverigedemokraterna redan tidigare övergett enprocentsmålet och ytterligare sänker biståndet i en tid när den extrema fattigdomen ökar och behoven är som allra störst är ett slag mot de människor som har det allra svårast.

Riksdagens övergripande mål för biståndet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck, och vi oroas därför av att regeringen i reformagendan i allt för hög utsträckning betonar vikten av att biståndet ska gynna svenska intressen som handel och näringsliv. Vi vill betona att biståndet i första hand ska gynna mottagaren och inte givaren.

Vänsterpartiet anser också att det är allvarligt att regeringen använder biståndsmedel på ett sätt som strider mot OECD-Dacs regelverk för vad som kan definieras som bistånd, som det stöd som går till inhemska kostnader för integration på 893 miljoner kronor. Migrationsverket får också en stor summa från biståndet och blir därmed en av de största biståndsmottagarna. Regeringen har även aviserat att medel ska tas från biståndet för att bekosta återvändande, utan att vara tydlig med vilken typ av återvändandekostnader som kan finansieras med internationellt bistånd. Enligt OECD:s regelverk kan enbart frivilligt, tryggt och värdigt återvändande av flyktingar från ett

utvecklingsland till ett annat vara biståndsverksamhet. Återvandring från Sverige kan aldrig någonsin finansieras med någon form av biståndsmedel. Att allt mer bistånd används för att bekosta sådant som inte är bistånd bidrar inte till målet om minskad fattigdom och minskat förtryck. I stället ser vi hur regeringen låter världens fattiga betala för dyra migrationspolitiska reformer.

Sammantaget bör 10 598 544 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

3. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (C)

Anna Lasses (C) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 7 inte får överstiga 44 499 844 000 kronor 2025 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en sammanhållen enhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:2962. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 7 som skiljer sig från regeringens förslag. Jag väljer därför att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande.

Det är viktigt att det finns en långsiktighet i det svenska biståndet. Detta får inte riskeras genom att endast fokusera på lågt hängande frukter och kortsiktiga resultat. Att det måste finnas ett humanitärt bistånd som går att skala upp är en självklarhet, men det ska inte ske på bekostnad av det bilaterala utvecklingsbiståndet. Centerpartiet vill att ytterligare bistånd går till Ukraina. För att finansiera och säkra detta stöd vill Centerpartiet se en lånefinansierad utvecklingsfond för Ukraina, utanför ordinarie budgetram, på motsvarande 1 procent av BNP per år. Sammantaget står Centerpartiet upp för enprocentsmålet i biståndet och föreslår en stegvis upptrappning av biståndet till dess att det åter når 1 procent av BNI 2028, i stället för omfattande nedskärningar i biståndsramen. Långsiktighet, partnerskap och lokalt ägarskap bör även fortsättningsvis vara utgångspunkten för svenskt bistånd, med målsättningen att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Sammantaget bör 1 703 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

4. Statens budget inom utgiftsområde 7, punkt 2 (MP)

Jacob Risberg (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 7 inte får överstiga 44 499 844 000 kronor 2025 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför

väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 7. Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3220. Förslaget till budget för 2025 inom utgiftsområde 7 läggs fram i kommittémotion 2024/2025:3049.

Sverige ska vara en internationell röst för demokrati, fred och mänskliga rättigheter. När världen står inför multipla kriser och säkerhetsläget försämras är det inte läge att backa från våra internationella åtaganden – tvärtom. Regeringens reformagenda är därför ett bakslag för den svenska utrikes- och utvecklingspolitiken, och ett tydligt avsteg från de värden som framhölls när Sverige drev en feministisk utrikespolitik.

De senaste årens kriser har varit allra tuffast mot redan fattiga länder och det är deras invånare som drabbats hårdast av klimatkrisen, pandemin, kriget i Ukraina och de ökade råvarupriserna. Mer stöd behövs på flera fronter. Det är vår politiska övertygelse att Sverige klarar av att möta kriserna i vårt närområde, bl.a. genom vårt stöd till Ukraina, samtidigt som vi fortsätter att ha en generös biståndsnivå globalt. Notan för att stödja Ukraina ska inte skickas till världens fattigaste, vilket regeringens agerande resulterar i.

Sammantaget bör 12 509 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2025.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 7:

1. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om upphävande av riksdagsbindningar avseende politiken för global utveckling (avsnitt 2.3).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ställa ut statliga garantier för biståndsverksamhet som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 30 000 000 000 kronor (avsnitt 2.9.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om kapitaltillskott till Swedfund International AB på högst 1 200 000 000 kronor varav högst 500 000 000 kronor för investeringar i Ukraina (avsnitt 2.9.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget 1:1 Biståndsverksamhet besluta om kapitaltillskott till Swedfund International AB på högst 600 000 000 kronor för ökade klimatinvesteringar (avsnitt 2.9.1).
5. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt tabell 1.1.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.
7. Riksdagen anvisar ett anslag för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd som står till Riksrevisionens disposition enligt tabell 1.1.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:919 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stegvis återställa biståndsbudgeten till 1 procent av BNI och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1627 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka biståndsbudgeten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1802 av Annika Strandhäll (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enprocentsmålet bör återinföras stegvis och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1915 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2024/25:2158 av Anna Lasses m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt förslaget i tabellen i motionen.

2024/25:2625 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra enprocentsmålet för biståndet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimera avräkningar från biståndsbudgeten samt återföra de medel till biståndsbudgeten som inte används av avräknade medel och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3049 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt förslaget i tabell A i motionen.

2024/25:3106 av Morgan Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stegvis återgång till enprocentsmålet för biståndet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att politiken för global utveckling (PGU) ska fortsätta gälla som styrdokument för utvecklingssamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3168 av Anna Lasses m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör återgå till enprocentsmålet och stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck med

utgångspunkt i mottagarländernas behov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd ska följa OECD-Dacs regelverk för hur biståndet kan användas och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:1 Biståndsverksamhet	42 420 943	1 000 000	10 096 918	1 703 000	12 469 000
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 772 698	±0	427 741	±0	±0
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	18 142	±0	4 378	±0	±0
1:4 Folke Bernadotteakademin	213 219	±0	51 448	±0	40 000
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000	±0	12 065	±0	±0
1:6 Utvärdering av internationellt bistånd	24 842	±0	5 994	±0	±0
Summa anslag inom utgiftsområdet	44 499 844	1 000 000	10 598 544	1 703 000	12 509 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndigande för 2025 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:1 Biståndsverksamhet	100 000 000	2026–2041
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	100 000 000	